

Ministry of Foreign Affairs

5:00 AM

COALITION

Аналітичний огляд

Дії органів адвокатського самоврядування та української влади на захист прав адвокатів в умовах тимчасової окупації АР Крим та міста Севастополь

Ministry of Foreign Affairs

5:00 AM

COALITION

Аналітичний огляд підготували експерти
Дарія Свиридова та Роман Мартиновський
за підтримки Коаліції правозахисних організацій «Україна. П'ята ранку»

Аналітичний звіт підготовлено в рамках проекту “Об’єднані на шляху до правосуддя: документування тяжких міжнародних злочинів під час російської збройної агресії в Україні”, що реалізується Регіональним центром прав людини за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Королівства Нідерланди.

Зміст

Вступ _____	2
Законодавство України про адвокатуру та адвокатську діяльність _____	3
Ситуація з адвокатурою після початку тимчасової окупації АР Крим та міста Севастополь _____	4
Позиція органів адвокатського самоврядування України _____	10
Розслідування фактів порушень прав адвокатів на окупованій території АР Крим та міста Севастополя _____	13
Робота системи безоплатної правничої допомоги _____	14
Питання відновлення адвокатури в політиках деокупації та реінтеграції _____	16
Загальні рекомендації _____	19

Вступ

Внаслідок агресії Російської Федерації проти України, що розпочалася у лютому 2014 року, було окуповано частину українських територій — Автономну Республіку Крим (далі — АР Крим) та місто Севастополь. Вже за місяць після цього РФ оголосила про анексію цих територій та, порушуючи міжнародне гуманітарне право, поширила на них своє законодавство, вважаючи Кримський півострів частиною Російської Федерації. На території півострова були створені та функціонують російські суди, правоохоронні органи тощо. Зокрема створені підконтрольні окупаційній владі так звані органи адвокатського самоврядування, а діяльність адвокатів на цих територіях стала можлива лише за умови отримання права на здійснення адвокатської діяльності в РФ. При цьому чимало з таких людей продовжують бути адвокатами, які мають українські свідоцтва про право на ведення адвокатської діяльності.

Завдання цього документа: (1) огляд ситуації з адвокатурою та дотриманням прав адвокатів в АР Крим та місті Севастополь після окупації цих територій; (2) аналіз діяльності органів адвокатського самоврядування України й інших українських державних структур щодо моніторингу ситуації, захисту прав адвокатів та дотримання стандартів їхньої професійної діяльності внаслідок окупації Кримського півострова; (3) напрацювання рекомендацій для національних структур та міжнародної спільноти.

Документ охоплює події від початку окупації та до жовтня 2023 року включно.

Даний аналітичний огляд не висвітлює повною мірою питання щодо дотримання прав та стандартів адвокатської діяльності, а також щодо переслідувань незалежних адвокатів на тимчасово окупованому Кримському півострові з боку окупаційних адміністрацій Російської Федерації. Детальніше аналіз цих проблем міститься в звіті «Переслідування і приниження: реалії адвокатів в окупованому Криму»¹, підготовленому групою експертів у галузі міжнародного права за підтримки Інституту CEELI (Чехія) та Коаліції «Україна. П'ята ранку» та оприлюдненому в жовтні 2023 року.

Цей документ є частиною роботи експертів Коаліції правозахисних організацій «Україна. П'ята ранку», що має на меті привернути увагу національної та міжнародної спільноти до ситуації із захистом прав адвокатів та дотриманням стандартів і гарантій професійної діяльності адвокатів в умовах окупації та поточного збройного конфлікту.

1 Звіт «Переслідування і приниження: реалії адвокатів в окупованому Криму», 2023 // <https://ulag.org.ua/uk/reports-and-materials/analytical-report-attorneys-under-occupation-in-crimea>

Законодавство України про адвокатуру та адвокатську діяльність

Адвокатом в Україні може бути фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»². Цей самий Закон визначає адвокатуру України як недержавну самоврядну інституцію, що забезпечує захист, представництво та надання інших видів правничої допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації та діяльності адвокатури.

Кримінальне законодавство України, що закріплює базові права та гарантії всіх учасників кримінального процесу, передбачає обов'язкову участь захисника у кримінальному провадженні, зокрема для підозрюваного та обвинуваченого³. Такі функції покладаються виключно на адвоката, відомості про якого внесені до Єдиного реєстру адвокатів України та стосовно якого у зазначеному реєстрі відсутні відомості про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю⁴.

Відповідно до ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» для забезпечення належного здійснення адвокатської діяльності, дотримання гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів, забезпечення високого професійного рівня адвокатів та вирішення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні діє адвокатське самоврядування. Серед його завдань, зокрема, забезпечення незалежності адвокатів, захист від втручання у ведення адвокатської діяльності, створення сприятливих умов для ведення адвокатської діяльності, а також утворення та забезпечення діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури. Для реалізації завдань адвокатського самоврядування в Україні діє Національна асоціація адвокатів України (далі — НААУ), що об'єднує всіх адвокатів України. При цьому адвокатське самоврядування здійснюється серед іншого через діяльність відповідних регіональних конференцій та рад адвокатів, кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

2 Стаття 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

3 Ч. 3 ст. 42 Кримінального процесуального кодексу України, № 4651-VI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>

4 Ч. 2 ст. 45 КПК України // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>

Ситуація з адвокатурою після початку тимчасової окупації АР Крим та міста Севастополь

Від початку окупації території АР Крим та міста Севастополь в 2014 році діяльність органів адвокатського самоврядування цих двох українських адміністративно-територіальних одиниць, зокрема регіональних Рад адвокатів, Конференцій та загальних зборів адвокатів, Кваліфікаційно-дисциплінарних та Ревізійних комісій, була фактично припинена та до цього часу так і не була відновлена на підконтрольних Україні територіях (на відміну від інших частин України, тимчасово окупованих Російською Федерацією). При цьому й жодних рішень НААУ про припинення діяльності зазначених органів адвокатського самоврядування не ухвалювалося. Наразі на сайті НААУ немає інформації про склад цих органів та їхню діяльність.

Із того ж часу відповідно кримські адвокати не допускались до з'їздів адвокатів України та повністю відрізані від можливості брати участь в адвокатському самоврядуванні. Адвокати, які стали внутрішньо переміщеними особами з Кримського півострова та продовжили працювати на території, підконтрольній Уряду України, здебільшого були змушені офіційно змінити робоче місце та перевестися до Рад адвокатів інших регіонів України, або навіть припинити свою адвокатську діяльність. Фактично, без зміни робочого місця вони були обмежені в можливості мати секретарів, помічників, стажерів, брати участь у з'їздах адвокатів України, у роботі органів адвокатського самоврядування тощо.

На момент окупації на Кримському півострові здійснювали адвокатську практику близько 1700 адвокатів. Станом на 2014 рік така кількість адвокатів загалом задовольняла потреби населення регіону в правовій допомозі. Нині кількість адвокатів, які досі мають право на ведення адвокатської діяльності відповідно до законодавства України, на півострові не перевищує 800 осіб⁵. Точну кількість адвокатів переселенців визначити складно, зокрема й через зазначені вище причини вимушеної зміни реєстрації робочого місця.

Питанням стану адвокатури Кримського півострова, загроз дотриманню прав адвокатів та адвокатського самоврядування внаслідок окупації цих територій України за останні роки було присвячено лише невелику кількість досліджень, які прямо чи опосередковано стосувались цих тем. Серед них, наприклад, такі *матеріали українських та міжнародних правозахисних організацій*:

- тематичний огляд правозахисних організацій «Крим без правил. Переміщення цивільного населення Російською Федерацією на окуповану територію України»⁶ 2015 року;

5 Станом на лютий 2023 року з 999 адвокатів, які перебували у реєстрах адвокатів, що практикують на окупованій території АР Крим та міста Севастополь, лише дещо більше 800 — адвокати, які мають статус українських адвокатів та перебувають в ЄРАУ (Єдиному реєстрі адвокатів України). Згідно з даними ЄРАУ, кількість адвокатів, робоче місце яких зареєстровано на півострові, може бути й більшою, але, як видно з проведеного аналізу, ймовірно лише біля 800 з них фактично ведуть адвокатську діяльність в окупації.

6 Тематичний огляд правозахисних організацій «Крим без правил. Переміщення цивільного населення Російською Федерацією на окуповану територію України»: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Crimea_Beyond_Rules_special-issue_ru.pdf

- звіт «Адвокати прав людини під загрозою»⁷ від 2015 року та оновлення до Звіту⁸ 2019 року;
- доповідь правозахисних організацій «Адвокати в окупації. Ситуація з дотриманням прав адвокатів в умовах збройного конфлікту в Україні»⁹ 2018 року;
- доповідь міжнародної групи експертів «Кримський процес: проблеми дотримання стандартів справедливого правосуддя у політично вмотивованих справах»¹⁰ 2018 року;
- книжка «Півострів страху: П'ять років несвободи в Криму»¹¹, видана 2019 року;
- тематичний огляд «Крим без правил. Окуповане правосуддя»¹² 2020 року;
- звіт про результати дослідження політики РФ щодо примусової зміни демографічного складу населення окупованого Кримського півострова¹³ 2021 року.

Крім цього, є також непоодинокі згадки про факти порушень прав кримських адвокатів чи права на захист громадян України, яких переслідувала окупаційна влада РФ на півострові, у *резолюціях таких міжнародних та міжпарламентських організацій, як Генеральна Асамблея ООН, Парламентська Асамблея Ради Європи* тощо. А саме в таких документах:

- Проміжна доповідь Генерального секретаря ООН «Ситуація з правами людини в тимчасово окупованих Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна» A/HRC/53/64, 26 травня 2023 року¹⁴. Окремі цитати з доповіді:

«...8. УВКПЛ виявило типові випадки порушень прав людини, скоєних російськими владцями стосовно кримських правозахисників, включно з дипломованими адвокатами, як-от самовільне затримання й тримання під вартою, цькування, судове переслідування й винесення обвинувальних вироків в результаті судових процесів, які характеризувалися відсутністю гарантій справедливого су-

7 Звіт «Адвокати прав людини під загрозою» від 2015 року за підтримки Фонду Домів прав людини: <https://humanrightshouse.org/noop-media/documents/22729.pdf>

8 Оновлення до Звіту «Адвокати прав людини під загрозою» 2019 року: <http://surl.li/ljqnz>

9 Доповідь правозахисних організацій «Адвокати в окупації. Ситуація з дотриманням прав адвокатів в умовах збройного конфлікту в Україні»: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/1_Advocates_occupation_2018.pdf

10 Доповідь міжнародної групи експертів «Кримський процес: проблеми дотримання стандартів справедливого правосуддя у політично вмотивованих справах»: <https://zmina.ua/publication/krymskyj-proczes-problemy-dotrymannya-standartiv-spravedlyvogo-pravosuddya-u-politychno-vmotyvovanyh-spravah/>

11 Книжка «Півострів страху: П'ять років несвободи в Криму»: <https://zmina.ua/publication/pivostriv-strahu-pyat-rokiv-nesvobody-v-krymu/>

12 Тематичний огляд «Крим без правил. Окуповане правосуддя»: <https://www.helsinki.org.ua/publications/analychnyy-ohliad-krym-bez-pravyl-p-iatyy-vypusk-okupatsiyne-pravosuddia-chastyna-1/>

13 Звіт про результати дослідження політики РФ щодо примусової зміни демографічного складу населення окупованого Кримського півострова: <https://krymbezpravil.org.ua/issues/otchet-o-rezultatakh-yssledovanyya-polytyky-rf-po-prynudytelnomu-yzmenenyu-demohrafychesko-ho-sostava-naselenyya-okkupyrovannoho-kr-msko-ho-poluostrova/>

14 Проміжна доповідь Генерального секретаря ООН, 26 травня 2023 року: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2F53%2F64&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

дового розсуду, а також позбавлення статусу адвоката на самовільних засадах. Хоча подібні порушення вже виявлялися й фіксувалися в попередніх звітних періодах, протягом кількох місяців після повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року вони почастишали.

9. В одному із характерних випадків, **15 липня 2022 року, троє кримськотатарських адвокатів із питань прав людини (двоє чоловіків і одна жінка), відомі тим, що захищали українських громадян, звинувачених у тероризмі й екстремізмі в Російській Федерації та Криму, були позбавлені адвокатського статусу й гарантій, на які мають право адвокати під час виконання своїх професійних функцій.** Позбавлення їх статусу адвоката було пов'язане не з певним дисциплінарним чи кримінальним порушенням, а з нібито наявним порушенням процедури переходу з однієї адвокатської палати в іншу й самовільною відмовою Адвокатської палати Криму реєструвати їх як адвокатів, що практикують. **Ці адвокати не були присутні на засіданні, присвяченому позбавленню їх статусу адвоката, і не отримали доступу до матеріалів їхньої справи. УВКПЛ вирішило, що є достатні підстави вважати, що ці адвокати піддалися переслідуванню за їхню правозахисну діяльність, враховуючи, що російська влада публічно називала їх «помагачами екстремістських організацій».** УВКПЛ зазначило, що один із правозахисників раніше був затриманий і притягнутий до відповідальності за гадане порушення санітарних норм під час проведення громадських заходів. Згідно з наявною інформацією, **у грудні 2022 року Федеральна палата адвокатів Росії скасувала ухвалу про позбавлення адвокатського статусу двох із трьох згаданих адвокатів. Проте їм так само відмовляють у реєстрації в Адвокатській палаті Криму, і вони не можуть захищати клієнтів за новими справами у Криму.**

...48. Я закликаю Російську Федерацію виконувати свої зобов'язання з міжнародного права, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй, міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право, в Криму й на інших тимчасово контрольованих Російською Федерацією територіях України. Зокрема, російській владі слід цілковито дотримуватися абсолютної заборони на тортури й забезпечувати незалежне, безстороннє та дієве розслідування всіх свідчень про неправомірне поводження, тортури, сексуальне насильство, свавільні затримання та тримання під вартою в Криму. Російська Федерація зобов'язана забезпечити повне дотримання прав осіб, позбавлених волі. Ніхто не може піддаватися насильницькому зникненню. Я закликаю владу ефективно й оперативно розслідувати всі випадки насильницьких зникнень. **Адвокати повинні мати можливість виконувати всі свої професійні обов'язки в умовах, вільних від залякування, перепон, переслідувань чи невинуватого втручання...».**

- Тридцять четверта доповідь Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини (УВКПЛ) щодо ситуації з правами людини в Україні, що охоплює період із 1 лютого до 31 липня 2022 року¹⁵, 27 вересня 2022 року. Окремі цитати з доповіді:

15 Тридцять четверта доповідь Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини (УВКПЛ) щодо ситуації з правами людини в Україні: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ua/2022-09-23/ReportUkraine-1Feb-31Jul2022-ua.pdf>

«...128. 26 та 27 травня було заарештовано двох правозахисників, Айдера Азаматова та Назіма Шейхмамбетова, та одну правозахисницю, Еміне Авамілеву, які працюють адвокатами в резонансних справах у Криму. Вони були притягнуті до відповідальності за “участь у масових одночасних зборах громадян із порушенням санітарних норм” через короткі інтерв’ю для ЗМІ, які вони дали під час зборів кримських татар 25 жовтня 2021 року. **Чоловіків було визнано винними й засуджено до 8 днів позбавлення волі, а пані Авамілева була засуджена до 5 днів позбавлення волі.** Обвинувачені пояснили суду, що метою інтерв’ю для ЗМІ було інформування громадськості про справи щодо переслідування кримських татар, що становлять широкий інтерес. Мотивувальна частина рішення суду обмежилася висновками про те, що між обвинуваченими й учасниками зборів не було дотримано мінімальної фізичної відстані, та не було використано захисні маски. **Суд не розглянув питання про те, чи були обмеження свободи вираження поглядів необхідними для досягнення ймовірної поставленої мети. Крім того, призначене покарання у вигляді позбавлення волі в цих випадках не можна вважати пропорційним до ймовірно скоєних правопорушень...».**

- Доповідь Генерального секретаря ООН «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, Україна» A/HRC/47/58, 27 травня 2021 року¹⁶. Окремі цитати з доповіді:

«...10. УВКПЛ продовжувало перевіряти **випадки навмисного перешкоджання діяльності та переслідування адвокатів, що практикують, котрі активно захищали права своїх клієнтів у резонансних справах,** які розслідує Федеральна служба безпеки Російської Федерації в Криму. Судді виносили захисникам усні попередження за “надмірну впертість” під час допиту свідків, їм висували звинувачення у скоєнні адміністративних правопорушень на сумнівних підставах, їх навіть позбавляли ліцензій. Адвокати скаржилися на те, що такі санкції негативно позначаються на належному виконанні їхніх професійних обов’язків і стримують бажання інших адвокатів представляти клієнтів у резонансних справах...».

- Доповідь Генерального секретаря ООН «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, Україна» A/74/276, 2 серпня 2019 року¹⁷. Окремі цитати з доповіді:

«...14. УВКПЛ зазначає, що адвокати захисту зі справ про гаданий екстремізм і тероризм повідомили про численні порушення прав на справедливий судовий розсуд. УВКПЛ також зазначає, що в деяких випадках владці Російської Федерації в Криму чинили **тиск на обвинувачених, примушуючи їх відмовитися від послуг найнятих в приватному порядку адвокатів** в обмін на пом’якшення вироку чи звільнення з-під варти.

15. Згідно з інформацією, зібраною УВКПЛ, адвокати захисту, які ведуть справи про гаданий екстремізм і тероризм у Криму, **правозахисники і громадянські ак-**

16 Доповідь Генерального секретаря ООН, A/HRC/47/58, 27 травня 2021: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2F47%2F58&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

17 Доповідь Генерального секретаря ООН, A/74/276, 2 серпня 2019: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2F74%2F276&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

тивісти стикаються з ризиком навмисного перешкодження їхній роботі, позбавлення їх ліцензії, переслідування з боку влади Російської Федерації в Криму і, в деяких випадках, затримання...».

- Резолюція № 2231 (2018) Парламентської асамблеї Ради Європи «Громадяни України, які утримуються Російською Федерацією як політв'язні», 28 червня 2018 року¹⁸. Окремі цитати з резолюції:

«...8.7. Припинити переслідування та тиск на кримськотатарський народ і тих, хто його представляє, **включаючи адвокатів і правозахисників...**».

- Резолюція Європейського парламенту «Українські політв'язні в Росії та ситуація в Криму», (2017/2596(RSP)), 16 березня 2017 року¹⁹. Окремі цитати з резолюції:

«...Е. Враховуючи, що в різних випадках було повідомлено про застосування тортур і жорстокого та такого, що принижує гідність, поводження; оскільки ці звинувачення не були належним чином розслідувані на сьогоднішній день; враховуючи, що катування застосовувалися для отримання зізнань і підтвердження неправдивих доказів провини; враховуючи, що кримські юристи, які надають правову допомогу цим людям, і правозахисники, які повідомляють про випадки політично вмотивованих насильницьких зникнень у Криму, а також журналісти, які повідомляють про ситуацію з кримськими татарами, також стали мішенями...».

На жаль, більшість проблем та викликів, згаданих та визначених у цих документах та доповідях, досі залишаються актуальними, а надані рекомендації задля покращення ситуації до цього часу залишилися здебільшого нереалізованими.

Після початку повномасштабної російської агресії проти України 24 лютого 2022 року проблеми дотримання прав адвокатів та роботи органів адвокатського самоврядування лише загострились.

Серед факторів, що вплинули на це, можна визначити такі.

- Відсутність фізичного доступу громадян з окупованого Кримського півострова на підконтрольну Уряду територію через кримські КПВВ, що були повністю знищені з 24 лютого 2022 року внаслідок російського вторгнення. Територія між півостровом та Херсонською областю наразі є зоною ведення активних бойових дій. Серед наслідків цього — не лише неможливість для кримських адвокатів фізично потрапляти на територію, підконтрольну Уряду України, відвідувати освітні заходи, підтримувати інші зв'язки з державою, а й неможливість доступу до українських адвокатів та судової системи в цілому на підконтрольній території для громадян з АР Криму та міста Севастополя.
- Посилення тиску окупаційних адміністрацій на адвокатів, насамперед тих, котрі надають правовий захист проукраїнським активістам чи громадянам, які

18 Резолюція № 2231 (2018) Парламентської асамблеї Ради Європи: <https://assembly.coe.int/nw/xml/xfref/Xref-XML2HTML-EN.asp?fleid=24994&lang=en>

19 Резолюція Європейського парламенту 2017/2596(RSP), 16 березня 2017: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IP0087&rid=5>

ухиляються від призову до лав збройних сил РФ тощо (детальніше в звіті «Переслідування і приниження: реалії адвокатів в окупованому Криму», підготовленому групою експертів у галузі міжнародного права за підтримки Інституту CEELI (Чехія) та Коаліції «Україна. П'ята ранку»²⁰).

- Нова хвиля відтоку українських адвокатів з окупованої території півострова (переважно до країн Європейського Союзу) через особисті чи професійні загрози (наприклад, мобілізацію до лав збройних сил РФ тощо) або персональну позицію засудження агресивних дій РФ проти України. Точну кількість таких осіб наразі встановити неможливо, проте авторам відомі такі випадки.
- Зміна кримінального законодавства України та посилення покарання за різні форми співпраці з окупаційною владою РФ. Так, наприклад, у вересні 2022 року в Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 8077²¹ про внесення змін до статті 111-1 Кримінального кодексу України щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, яким пропонується криміналізувати адвокатську діяльність на окупованих територіях. Наразі законопроект досі не розглянутий Парламентом, але й не відкликаний авторами. При цьому така позиція щодо криміналізації роботи адвокатів в умовах окупації ймовірно суперечитиме суспільному консенсусу щодо відповідальності та амністії за різні форми співпраці громадян з окупаційними адміністраціями²².
- Високий запит на справедливість в українському суспільстві²³ та актуалізація питання деокупації Кримського півострова, а відповідно розбудови реінтеграційних заходів, серед яких постає й питання шляхів відновлення органів української адвокатури в АР Крим та місті Севастополь.

20 Звіт «Переслідування і приниження: реалії адвокатів в окупованому Криму», Київ, 2023: <https://ulag.org.ua/reports-and-materials/analytical-report-attorneys-under-occupation-in-crimea>

21 Законопроект № 8077 від 26.09.2022: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40531>

22 Опитування думки населення щодо цих та інших питань в 2022 році соціологічної групи «Рейтинг»: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pravoviy_zahist_postrazhdalih_v_d_vo_nnih_zlochyn_v_ros_23-26_grudnya_2022.html та Харківського інституту соціальних досліджень: https://khisr.kharkov.ua/wp-content/uploads/2022/12/Prezentatsiia-A5-UKR-veb.pdf?fbclid=IwAR1Pmi6Y68PSllaGp-fY8ROEYnqgeDR4prTmzOXneQIJJa_XppzxXZP3IQNO

23 Наприклад, за результатами загальнонаціонального опитування соціологічної групи «Рейтинг» у грудні 2022 року, 75 % вважають, що пріоритетом під час правосуддя щодо воєнних злочинців має бути справедливе покарання воєнних злочинців, 21 % — компенсація постраждалим: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pravoviy_zahist_postrazhdalih_v_d_vo_nnih_zlochyn_v_ros_23-26_grudnya_2022.html

Позиція органів адвокатського самоврядування України

В контексті останніх двох факторів особливою значення набуває позиція НААУ та Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (далі — ВКДКА) щодо ситуації з правами адвокатів та загалом адвокатурою в умовах окупації Кримського півострова. Проте навіть після повномасштабного вторгнення РФ відсутня чітка позиція органів адвокатського самоврядування України як щодо можливості ведення адвокатами діяльності на окупованих територіях, так і щодо окремих фактів співпраці адвокатів із ФСБ РФ чи то дій на шкоду підзахисним на окупованих територіях. Так само за весь час від початку окупації АР Крим та міста Севастополя НААУ жодного разу не висловились щодо фактів незаконного переслідування та порушення прав українських адвокатів з боку окупаційних адміністрацій РФ.

Серед оприлюднених рішень НААУ можна згадати про рішення № 165 від 13 грудня 2019 року²⁴, яке за результатами відповідного звернення Постійного Представника Президента України в АР Крим дозволило кримським адвокатам не платити членських внесків та підтверджує незастосування санкцій за порушення кримськими адвокатами обов'язків щодо підвищення кваліфікації.

Відсутність чітко висловленої позиції НААУ щодо можливості продовження адвокатами діяльності на окупованих територіях лише посилила правову невизначеність, в якій опинилися адвокати. З одного боку, вони перебувають в страху перед можливим притягненням до відповідальності за звинуваченням у колабораціонізмі, а з іншого постають перед вибором: залишитися без роботи чи залишити громадян в умовах окупації взагалі без правового захисту (наприклад, саме незалежні адвокати, особливо в останні роки в умовах абсолютної відсутності доступу незалежних правозахисних та моніторингових місій на півострові, є чи не єдиним джерелом інформації про стан та умови утримання громадян України, які з політичних мотивів незаконно позбавлені свободи на окупованій території тощо).

Позиція НААУ також не сприяє підтримці зв'язку між адвокатами, що залишилися на окупованій території Кримського півострова, та українським адвокатським самоврядуванням й спільнотою загалом. В результаті наразі можна відзначити вкрай низьку поінформованість органів адвокатського самоврядування та адвокатської спільноти загалом щодо ситуації, в якій перебувають адвокати в умовах окупації, та про можливі потреби додаткового захисту їхніх прав і гарантій їхньої адвокатської діяльності зокрема. Особливо такої підтримки потребують адвокати, які працюють з питаннями захисту прав людини та не йдуть на співпрацю з окупаційними адміністраціями. Також низькою є поінформованість органів адвокатського самоврядування і щодо фактів співпраці окремих адвокатів з окупаційною владою на шкоду підзахисним та національній безпеці, в порушення правил адвокатської етики.

24 Рішення № 165 від 13.12.2019 року «Про сплату щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування та підвищення кваліфікації адвокатами з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя»: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-12-13-r-shennya-rau-165_5e01ecbb53926.pdf

На момент підготовки даного документу у відкритих джерелах було опубліковано рішення Ради адвокатів України № 96 від 11–12 серпня 2023 року про відкладення до закінчення дії воєнного стану в Україні розгляду звернення Голови правління громадської організації «Центр інформації про прав людини» щодо Порушення правил адвокатської етики адвокатом Олегом Володимировичем Глушком та надання оцінки фактам переслідування адвокатів в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим²⁵. Наразі це можна розглядати як чи не єдину відкрито висловлену позицію адвокатського самоврядування щодо згаданої проблематики.

Рішенням КДКА Київської області від 22 листопада 2023 року №192\2023 вперше за час окупації Кримського півострову українську адвокатку Юлію Марчук було позбавлено права на адвокатську діяльність через порушення нею адвокатської етики²⁶.

Відкладення розгляду таких питань до закінчення дії воєнного стану може свідчити про фактичну бездіяльність адвокатського самоврядування України щодо захисту професійних прав адвокатів та забезпечення гарантій їхньої діяльності на тимчасово окупованій території України.

Все це, серед іншого, може бути використано після деокупації Кримського півострова чи то як свідчення відсутності порушень прав одних адвокатів, чи то як свідчення відсутності недоброчесної поведінки інших за час окупації півострова. Це, своєю чергою, може стати також перешкодою до запровадження подальших процедур очищення адвокатської спільноти від скомпрометованих співпрацю із ворогом осіб (процедур люстрації на деокупованих територіях). Відсутність на момент деокупації індивідуальної оцінки недоброчесних дій окремих адвокатів загрожує тим, що такі адвокати можуть потрапити до відновлених органів адвокатського самоврядування півострова чи інших територій України.

У цьому аспекті важливо також зазначити про нововведення з розгляду дисциплінарних проваджень, вжиті адвокатським самоврядуванням після початку повномасштабного вторгнення РФ. А саме, Рішенням Ради адвокатів України (далі — РАУ) № 34 від 25.03.2022 року²⁷ були внесені зміни до Регламенту ВКДКА, Регламенту кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону (далі — Регіональних КДКА) та Положення про порядок ухвалення та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність. Фактично було запроваджено можливість організації та проведення онлайн-засідань відповідних дисциплінарних комісій (в режимі реального часу при підключенні до інтернету), а також передбачена можливість онлайн-участі у засіданні сторін за скаргами. Так само відповідно й листування ВКДКА, регіональних КДКА з особами, які мають право брати участь у засіданні, можна вести зокрема електронною поштою, з використанням електронного цифрового підпису.

25 Публікація на сайті zmina.info від 25 вересня 2023 року: <https://zmina.info/news/rau-vidmovylasya-rozglyadaty-kejs-advokata-glushka-yakogo-obvynuvachuyut-u-spivuchasti-u-katuvannyah-fsb-krymskogo-politviaznya-pro-shho-cze-svidchyt/>

26 Сайт ZMINA, «Перша пішла: кримську адвокатку-зрадницю Юлію Марчук позбавили статусу українського адвоката», 22.11.2023 // <https://zmina.info/news/ukrayinsku-advokatku-yuliyu-marchuk-yaka-spryala-okupantam-u-yih-polityczy-kolonizacziyi-krymu-pozbavyly-prava-na-advokatsku-diyalnist/>

27 Рішення РАУ № 34 «Про внесення змін та доповнень до Регламенту ВКДКА, Регламенту КДКА регіону та Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність» від 25.03.2022 року: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-25-r-shennya-rau-34_625694d14f74f.pdf

Фактично зазначені зміни могли б серед іншого забезпечити й доступ до дисциплінарних процедур щодо адвокатів, які працюють на окупованих територіях. Серед проблем доступу до процедури слід відзначити відсутність інформації про засоби електронного зв'язку та електронного цифрового підпису в кримських адвокатів (наприклад, ЕЦП відсутні у більшості адвокатів через тривалість окупації Кримського півострова). Тож, очевидно, постає потреба в пошуку рішень та підходів щодо розв'язання цих проблем. Серед них, наприклад, може бути розширення переліку засобів повідомлення особи про засідання відповідної комісії через публікації на офіційних ресурсах органів адвокатського самоврядування, в засобах масової інформації тощо. Або напрацювання форм повідомлення осіб через компетентні органи РФ (адвокатського самоврядування, органи відповідальні за реєстрацію місця проживання або місця перебування особи тощо) з дотриманням норм міжнародного гуманітарного права та національного законодавства щодо статусу тимчасово окупованих територій тощо. Або запровадження додаткових гарантій щодо перегляду рішення, ухваленого за відсутності особи.

Напрацювання шляхів розв'язання цих проблем важливе не лише в контексті дотримання гарантій захисту адвоката від висунутого обвинувачення, а й для дотримання прав клієнтів кримських адвокатів у випадках протиправних та недобросовісних дій останніх.

Розслідування фактів порушень прав адвокатів на окупованій території АР Крим та міста Севастополя

Водночас окремі факти переслідування та незаконного позбавлення волі українських адвокатів окупаційними адміністраціями на півострові стали предметом кримінальних проваджень українських правоохоронних органів під процесуальним керівництвом прокуратури АР Крим та міста Севастополь.

Так, у 2017 році прокуратурою Автономної Республіки Крим було розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ст. 146 (незаконне позбавлення волі), ст. 162 (порушення недоторканності житла), ст. 397 (втручання в діяльність захисника чи представника особи) ККУ, що стосувалося затримання та обшуків російськими правоохоронцями у Еміля Курбедінова²⁸. Загалом за інформацією прокуратури АР Крим та міста Севастополь під її процесуальним керівництвом ведеться розслідування щонайменше п'яти фактів незаконних затримань та інших форм втручання в діяльність захисника — кримського адвоката Еміля Курбедінова.

28 Повідомлення на офіційному сайті прокуратури АР Крим та м. Севастополь від 30.01.2017 року: https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=200909

Робота системи безоплатної правничої допомоги

Станом на початок 2014 року на території Кримського півострова відповідно до положень Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» діяли республіканський та Севастопольський міський центри з надання безоплатної правничої допомоги²⁹. Станом на 31 грудня 2013 року зазначеними центрами було укладено контракти/договори зі 109 адвокатами, які надавали безоплатну вторинну правничу допомогу на відповідних територіях. Указані центри припинили свою діяльність на півострові та не були відновлені на території, підконтрольній Уряду України. Тож не лише кримські адвокати були фактично позбавлені можливості надавати адвокатську допомогу через систему безоплатної правничої допомоги та бути призначеними як захисники, але такої можливості були позбавлені й адвокати — внутрішньо переміщені особи. У разі вступу останніми до системи безоплатної правової допомоги в інших регіонах вони могли представляти інтереси клієнта у відповідному регіоні, але не у справах про злочини, скоєні на території АР Крим та міста Севастополя, чи то у справах постраждалих від окупації цих територій громадян України — внутрішньо переміщених осіб.

Іншим наслідком цього було фактичне обмеження доступу громадян з окупованого півострова до отримання безоплатної правничої допомоги. Такий доступ можна було відновити фактично в разі переміщення на територію, підконтрольну Уряду України. Проте після початку російської агресії проти України перелік суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу був розширений, наприклад: на внутрішньо переміщених осіб; на громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території, з питань, пов'язаних із захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб (у тому числі про відшкодування шкоди, завданої внаслідок обмеження у здійсненні права власності на нерухоме майно або його знищення, пошкодження) у зв'язку із збройною агресією РФ та тимчасовою окупацією території України; на осіб, стосовно яких згідно з Законом № 2010-IX³⁰ встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України; або на громадян України, які звернулися з питань встановлення в судовому порядку фактів, що мають юридичне значення, пов'язаних із відновленням втрачених документів, необхідних для отримання компенсації відповідно до Закону № 2923-IX³¹ тощо.

Отримання доступу до такої допомоги було фактично обмежено після початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року. Проте у вересні 2023 року було напружено та реалізовано можливість електронного звернення задля спрощення отри-

29 П. 1 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про безоплатну правничу допомогу», «...безоплатна правнича допомога — правнича допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

30 Закон України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text>

31 Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>

мання безоплатної вторинної правничої допомоги (представництва у суді) громадянами України, які проживають на тимчасово окупованих територіях³². Залучення кримських адвокатів переселенців до такої категорії справ імовірно також могло б надалі сприяти розбудові реінтеграційних заходів після деокупації АР Крим та міста Севастополь, зокрема під час відновлення там центрів із надання безоплатної правничої допомоги та під час повернення кримських адвокатів переселенців на деокупований півострів.

32 Повідомлення на офіційній сторінці Представництва Президента України в АР Крим в мережі Facebook про «Порядок подання електронного звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги та копій документів, що підтверджують належність особи до однієї з категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», засобами електронного зв'язку»: <http://surl.li/lgadw>

Питання відновлення адвокатури в політиках деокупації та реінтеграції

Питання відновлення роботи української адвокатури в АР Крим та місті Севастополь після їх деокупації важливе не лише в контексті захисту й відновлення прав адвокатів як членів відповідної професійної спільноти, можливих люстраційних заходів стосовно адвокатів та загального відновлення дії українського законодавства на цих територіях. Це важливо також у контексті забезпечення населення цих деокупованих територій доступом до якісної правничої допомоги та дотримання права на справедливе правосуддя. Особливо враховуючи очевидно значне збільшення обсягу запиту на правничу допомогу через кількість справ у міжнародних злочинах, злочинах проти основ національної безпеки, а також потреби отримання допомоги в сфері господарської, цивільної та адміністративної юстиції через різного роду реінтеграційні заходи Української держави на цих територіях й відновлення дії власного законодавства.

Як зазначалось вище, кількість адвокатів, які мають право на здійснення адвокатської діяльності відповідно до законодавства України, на півострові на момент підготовки цього документа не перевищує 800 осіб. З огляду на те, що за понад 9 років окупації ці адвокати фактично втратили необхідні знання у сфері кримінального, цивільного, адміністративного та господарського законодавства, розраховувати на їх швидке залучення до процесу відновлення правосуддя на півострові неможливо. Принаймні в перші місяці після деокупації для них, серед іншого, має проводитися комплексне та повноцінне навчання з усіх сфер законодавства України, а також із питань застосування міжнародного кримінального та міжнародного гуманітарного права. Тож завдання забезпечити належний доступ населення півострова до правничої допомоги має вирішуватись вже нині, до деокупації території АР Крим та міста Севастополь.

Крім того, важливим є напрацювання та оприлюднення позиції адвокатського самоврядування України та держави щодо ставлення до українських адвокатів, які вимушені були продовжити свою професійну діяльність на тимчасово окупованій території. Так, наприклад, сам факт продовження адвокатом роботи не має стати предметом засудження, переслідування чи перешкод для відновлення професійної діяльності після деокупації територій АР Крим та міста Севастополь (якщо така діяльність призвела до порушень прав клієнтів та/або нанесла шкоду основам національної безпеки, такі факти мають бути оцінені належним чином у встановлених процедурах з урахуванням презумпції невинуватості адвоката та гарантій захисту від висунутого обвинувачення). Відповідно напрацювання та оприлюднення позиції щодо цих питань до деокупації півострова так само матиме позитивні наслідки для розбудови заходів реінтеграції населення цих територій, зокрема й передбачуваності для адвокатів наслідків такої діяльності в окупації.

У червні 2023 року Представництво Президента України в АР Крим оприлюднило результати своєї роботи спільно з низкою державних органів та експертів, які опікуються питаннями реінтеграції тимчасово окупованих територій, щодо напрацювань першочергових заходів, необхідних для ефективної реінтеграції півострова одразу після його

звільнення — аналітичний звіт «Деокупований Крим: першочергові кроки держави»³³. Повний текст документа наразі не публічний, але в оприлюдненій частині йдеться про 10 першочергових кроків, серед яких питання правосуддя та відновлення справедливості, відповідальності за злочини та обмеження щодо обіймання посад, вирішення проблем із документами, виданими окупаційними органами, та правочинами, що вчинялися в період окупації тощо. Виходячи зі змісту запропонованих заходів, їх належна реалізація з дотриманням стандартів прав людини потребуватиме забезпечення справедливого правосуддя та ефективного правового захисту як його складової.

Враховуючи міжнародні стандарти та національне законодавство України, питання розбудови заходів відновлення адвокатури на деокупованій території АР Крим та міста Севастополь має розроблятися державою передусім у співпраці та з урахуванням позицій та пропозицій органів адвокатського самоврядування, професійних спільнот адвокатів, а також власне українських адвокатів з окупованого півострова та адвокатів переселенців звідти.

На момент підготовки даного документа за інформацією його авторів НААУ ухвалене рішення № 97 від 11–12.08.2023 року про відкладення до закінчення дії воєнного стану в Україні розгляду звернення Постійного Представника Президента України в АР Крим щодо окремих фактів порушень прав українських адвокатів, а також надання пропозицій першочергових кроків механізму відновлення адвокатури після деокупації Кримського півострову. Наразі така позиція НААУ може свідчити про очевидні загрози щодо можливості забезпечити ефективні заходи з відновлення функціонування адвокатури на Кримському півострові після його деокупації. Так, орієнтовна мінімальна кількість адвокатів для забезпечення першочергових потреб у правничій допомозі населенню деокупованого півострова коливається на рівні 1850–2000 осіб, що становить від 50 до 57 % від загальної потреби в послугах адвокатів³⁴. Із урахуванням зобов'язань держави щодо стандартів справедливого правосуддя, високого запиту населення АР Крим та міста Севастополь на отримання правової допомоги з широкого кола питань — у перші місяці чи рік після деокупації без попередньої підготовки до цих процесів буде неможливо залучити до надання правничої допомоги на належному рівні навіть ту невелику кількість українських адвокатів, які залишились наразі в тимчасово окупованих АР Крим та Севастополі.

До деокупації півострова мають бути вирішені питання щодо:

- напрацювання та оприлюднення позиції адвокатського самоврядування України та держави стосовно ставлення до українських адвокатів, які були вимушені продовжити діяльність на тимчасово окупованій території, зокрема й щодо відповідальності лише за сам факт продовження такої професійної діяльності;

33 Публікація на офіційному сайті Представництва Президента України в АР Крим від 20.06.2023 року: <http://surl.li/kbskw>

34 Розрахунок зроблений на основі даних про кількість населення Кримського півострова до лютого 2014 року — 2,4 млн осіб, та середньої кількості адвокатів на 10 000 населення по Україні — 16 адвокатів. Тобто загальна потреба в кількості адвокатів для деокупованих територій АР Крим та міста Севастополь може складати біля 3600–3700 адвокатів. Розрахунок також брав до уваги ймовірне збільшення після деокупації та відновлення українського правового поля на півострові кількості кримінальних проваджень, судових спорів щодо питань відновлення прав власності, запиту на допомогу стосовно відновлення та отримання українських документів, у проходженні чи оскарженні результатів люстраційних заходів тощо.

- порядку та можливості скликання конференцій адвокатів АР Крим і міста Севастополя задля швидкого відновлення діяльності органів адвокатського самоврядування на цих деокупованих територіях, що при цьому забезпечувало би довіру до інституції та не давало потрапити до органів адвокатського самоврядування особам, підозрюваним у вчиненні міжнародних злочинів чи скомпрометованих співпрацею з окупаційними адміністраціями на шкоду інтересам клієнта, підтверженої в належний спосіб тощо;
- напрацювання та забезпечення доступу до ефективних процедур розгляду дисциплінарних проваджень щодо адвокатів, які продовжують роботу на тимчасово окупованій території;
- розробки та запровадження системи онлайн-навчання українських адвокатів, які перебувають на окупованій території півострова, з акцентом на зміни, що відбулися в українському законодавстві та положення міжнародного гуманітарного права й міжнародного кримінального права, задля їх кращої інтеграції в процес відновлення правосуддя на деокупованій території;
- можливості оперативного та тимчасового залучення в достатній кількості до надання безоплатної правничої допомоги адвокатів з інших регіонів України, а також формування резерву адвокатів, які будуть готові тимчасово переміститись на деокуповану територію для забезпечення правничої допомоги населенню та належного захисту в кримінальних процесах;
- розробки та впровадження програм стимулювання адвокатів переселенців з АР Крим та міста Севастополь до повернення на півострів після деокупації тощо; а також різноманітних форм залучення адвокатів переселенців та тих, які продовжили роботу на тимчасово окупованій території, до діалогу та формування рішень щодо відновлення роботи української адвокатури в АР Крим та місті Севастополь після їх деокупації.

Водночас, наприклад, Асоціація правників України за зверненням Представництва створила робочу групу для розробки стратегічних пропозицій та рекомендацій стосовно можливих викликів, необхідних кроків та заходів задля відновлення діяльності інституту адвокатури на деокупованому Кримському півострові, зокрема й тих, що можуть бути вжиті вже тепер, до відновлення контролю над територією³⁵.

35 Повідомлення на офіційному сайті Асоціації правників України від 14.08.2023 року: <https://uba.ua/ukr/news/asocacija-pravnikv-ukraini-formu-robochu-grupu-dlja-vdnovlennja-nstitutu-advokaturi-v-krimu-pslja-deokupaci>

Загальні рекомендації

Національній асоціації адвокатів України

Ініціювати публічний та прозорий процес щодо формування підходів та заходів з відновлення роботи адвокатів та органів адвокатського самоврядування на деокупованій території АР Крим та міста Севастополь (зокрема необхідних для реалізації до деокупації зазначених територій України), з урахуванням міжнародних стандартів та позицій професійних спільнот адвокатів, а також думки українських адвокатів з окупованого півострова та адвокатів переселенців з АР Крим та міста Севастополь.

Напрацювати та оприлюднити позицію щодо заходів з оцінки діяльності українських адвокатів, які сприяли колонізації півострова російськими адвокатами в порушення норм міжнародного гуманітарного права, співпрацювали з окупаційними адміністраціями (силовими структурами окупаційних адміністрацій, органами адвокатського самоврядування РФ) на шкоду інтересам і правам клієнта, а також у такій співпраці брали участь в переслідуваннях та порушеннях прав і гарантій професійної діяльності інших українських адвокатів. Сформувати за необхідності пропозиції змін до законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність, а також до Правил адвокатської етики (щодо заходів очищення адвокатури від осіб, скомпрометованих такою співпрацею із окупаційними адміністраціями).

Забезпечити системний моніторинг та фіксацію, зокрема й Комітетом захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ, фактів порушень прав адвокатів та гарантій їх професійної діяльності в умовах окупації АР Крим та міста Севастополя, а також інформувати відповідальні органи для реагування на виявлені факти порушень.

Розробити, впровадити та забезпечити належні процедури розгляду під час дії воєнного стану та тимчасової окупації територій України дисциплінарних проваджень (зокрема й онлайн) щодо адвокатів, які продовжують вести діяльність на таких територіях.

Уряду України

Ініціювати запрошення до України Спеціального доповідача ООН з питань незалежності суддів та адвокатів задля моніторингу та оцінки ситуації щодо дотримання гарантій та захисту прав адвокатів, які працюють в умовах поточного збройного конфлікту та окупації частини території України, зокрема й зі справами щодо міжнародних злочинів та злочинів проти основ національної безпеки (з особливою увагою на питаннях дотримання стандартів прав людини та норм міжнародного гуманітарного права).

Постійній делегації Верховної Ради України у Парламентській асамблеї Ради Європи (ПАРЕ)

Взяти до уваги та обговорити у ПАРЕ питання порушень прав та дотримання основних стандартів і гарантій професійної діяльності українських адвокатів, які працюють в умовах збройного конфлікту та окупації, зокрема й АР Крим та міста Севастополя; а також сприяти дотриманню стандартів захисту професійного статусу й недоторканності адвокатів, які працюють на окупованих територіях, в Європі, зокрема в Україні, у процесі розроблення і затвердження майбутньої Конвенції про захист прав адвокатів держав-членів Ради Європи.

Парламентській асамблеї Ради Європи й Комітету експертів із захисту адвокатів (СJ-AV)

Взяти до уваги стандарти захисту професійного статусу й недоторканності адвокатів, які працюють на окупованих територіях (або є внутрішньо переміщеними особами з таких територій), в Європі, зокрема в Україні, у процесі розроблення і затвердження юридично обов'язкового документу, спрямованого на посилення захисту професії адвоката, а також права на ведення адвокатської діяльності без шкоди або обмежень (майбутньої Конвенції про захист прав адвокатів).

Раді адвокатів та юридичних товариств Європи (ССВЕ)

Винести питання дотримання прав й захисту професійного статусу українських адвокатів, які працюють на окупованих територіях України або перемістились звідти на підконтрольні Уряду України території, зокрема з Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, на розгляд Комітету з прав людини Ради.

Розглянути можливість створення в структурі Ради окремого Комітету з роботи щодо питань моніторингу та напрацювання рекомендацій стосовно стандартів захисту професійного статусу й недоторканності адвокатів, які працюють в умовах збройних конфліктів та на окупованих територіях (або є внутрішньо переміщеними особами з таких територій), в Європі, зокрема в Україні.

Ministry of Foreign Affairs

5:00 AM

COALITION

© всі права захищені
Київ, 2023